

esikuva, ja 1960–1980-luvuilla Koreassa järjestettiin valtavia evankelioimiskampanjoita. Nykyisin ihmisiä tavoitetaan suurilla kirkkorakennuksilla. Protestantit ovat halunneet kristillistä Korean, mutta onko muutos pinnallista?

Afrikassa varsinkin Nigerian megakirkot ovat valtavia. Helluntailainen Redeemed Church (RCCG) kokoaa joulukuiseen Holy Ghost Congressiin kolme miljoonaa ihmistä ja rakentaa myös Texasiin eräänlaista kristillistä Disneylandia. RCCG-pastori Adeboyella kerrotaan olevan useita suihkukoneita. Kirkkojen megadimensiot eivät ole säästäneet niitä skandaalinkäryltä. Ihmeiden kysyntä saa pastorit lupaamaan kuolleista herättämiä, hi-viruksen parantamista ja lapsen tai puolison saamista moraalisesti arveluttavien keinoin. Uhkana on myös miljoonasummien päätyminen johtajien tileille.

Toimittaja Jonathan James kokoaa lopuksi tärkeimmät havainnot. Megakirkkojen suurimpana ristiriitana näyttäytyy se, miten ne yhdistävät länsimaisen menestysideologian kehitysmaiden animismisiin. Johtajien saamia siunauksia pidetään esikuvina ja uskosta tehdään rationaalista vaihtokauppaa, kuten Brasilian Universal-kirkossa. Kristinusko voi johtaa myös uusiin noitavainoihin, henkivaltojen jatkuvaan pelkoon ja muiden uskontojen demonisointiin. Karismaattinen kristinusko tuskin kuitenkaan menestyisi kehitysmaissa ilman uskonnollista maailmankuvaa, kun taas länsimaissa Jumalan ja maailman alueet pidetään visusti erossa toisistaan.

Teos mainitsee myös katolisen karismaattisuuden: El Shaddain Filippiineillä sekä Cação Novan ja laulaja-pappi Marcelo Rossin Brasiliassa. Filippiineillä veli Mike Velarde haluaa yhtäältä johtaa kansaa kirkkoon ja toisaalta vapauttaa heidät muodollisen uskonnon taakasta. Isä Jonas Abibin johtama Cação Nova São Paulon osavaltiossa on kuin nykyaikainen luostari. Sinne voi tulla

viikonlopuksi tai vuodeksi, eikä Abibin julistus haasta hierarkiaa, kuten vapautuksen teologia. Sympaattinen brasilialais-libanonilainen pappi on perinteisen katolisuuden taakumies.

A Moving Faith -teoksen vahvinta antia on markkinointitutkija Jeaney Yipin kriittinen artikkeli Hillsongista. Megakirkot jatkavat markkinatouluuden ideologiaa. Gospel-musiikin *Hillsongization* sataa australialaisten laariin kymmenien miljoonien vuosituottona. Hillsong on kirkollisen markkinoinnin konsulttiyhtiö BMCFerrellin asiakas. Johtajapastorin vaimo Bobbie Houston edustaa myös halun markkinointia: kristittyjen tulee elää elämää, jota toiset kadehtivat. Hillsongin oppien mukainen kirkko seuraa markkinavoimia. Niiden ulkopuolella ei ole "mitään aluetta, tuotetta tai ideologiaa, Jumalaakaan" (s. 122). Marshall McLuhanin teesi "The medium is the message" toimii tehokkaasti, mutta itse viesti uhkaa brändäämisessä hämärtyä. Myös muutoksessa vellovan Brasilian tilastot herättävät ajatuksia: perinteisestä uskonnosta siirtyään yhä enemmän karismaattisuuteen ja independent-kirkkoihin, mikä edeltää lopullista eroa järjestyneestä uskonnollisuudesta.

Megakirkot tuovat oman lisänsä maailmankylän kristinuskoon. Helluntailainen henkikasteen korostus muistuttaa, ettei kristinusko ole vain oppikokoelma. Intiaa koskevassa osuudessa mainitaan parantuminen ja kielillä puhuminen. Toisaalta erittäin helluntailaisessa Brasiliassa "uushelluntalaiset" kirkot korostavat kielillä puhumista tuskin lainkaan. Tätä ristiriitaa kirjassa ei pueta sanoiksi: Mitä lopulta on helluntailaisuus? Pitäisikö sanoa, että uskirkoille "media on viesti" – eivät enää herätyskristilliset vanhat varmuudet? Uusien kirkkojen solumainen rakenne mainitaan. Megakirkko voi toimia vain, jos sen sisällä on myös pieniä kasvuryhmiä. Voisiko pienryhmät ja suuret, tunteita herättävät kokoukset yhdistää myös koti-

maamme kontekstissa? Olisiko luterilainen megakirkko mahdollinen, sallittaisiinko sen "menestyä"? Monitahoinen kirja herättää ajatuksia, mutta vastaukset lukijan on löydettävä itse.

JUKKA RAUNU, TEOL. TRI

ANDREW ATHERSTONE Archbishop Justin Welby: The Road to Canterbury. London: Darton, Longman and Todd 2013. 152 s.

Justin Portal Welby (s. 1956) valittiin Canterburyn arkkipiispaksi helmikuussa 2013 ja vihittiin Rowan Williamsin seuraajaksi maalikuussa 2013, vain viikkoa paavi Francisuksen valinnan jälkeen. Welby on muutamassa mielessä varsin erikoislaatuinen henkilö arkkipiispaksi. Hänet vihittiin papiksi 37-vuotiaana, vanhempana kuin kukaan muu Canterburyn arkkipiispa sitten reformaation aikojen. Hänen valintansa oli harvinaisen yksimielinen ja hänellä oli ennen pappisvihkimystä takanaan menestyksellinen ura liikemaailmassa.

Welbyn lapsuus ja nuoruus eivät mitenkään ennustaneet, että hänestä joskus tulisi arkkipiispa. Welbyn äiti Jane Gillian Portal toimi Winston Churchillin henkilökohtaisena sihteerinä 1949–1955, kunnes hän vuonna 1955 avioitui liikemies Gavin Welbyn kanssa. Tämä ei kuitenkaan ollut Justinin isä, sillä keväällä 2016 Justinille itselleenkin paljastui, että hänen biologinen isänsä oli todellisuudessa Churchillin yksityissihteerin Sir Arthur Montague Browne. Welbyn vanhemmat olivat molemmat alkoholisteja ja erosivat Justinin ollessa kolmivuotias.

Justin Welbyn nuoruus ei ollut erityisen uskonnollinen. Tunnusta-

va kristitty hänestä tuli omien sanojensa mukaan vasta opiskeluaikana 1970-luvulla Cambridgessä. Samanhenkisen puolisonsa hän tapasi yliopistossa 1976. Valmistumisensa jälkeen Welby osallistui Lontoossa kurssille, jolla tutustuttiin seurakuntaelämään Pohjois-Lontoossa. Kurssi sai Welbyn vakuuttumaan siitä, että papin työ ei ollut häntä varten. Raamattujen salakuljetukseen Tsekko-slovakiaan ja Romaniaan hän sen sijaan osallistui 1980-luvun alussa.

Kirkollisen uran sijaan Welby sai tilaisuuden lähteä liikemaailmaan. Hän oli ensin ranskalaisen ja sen jälkeen brittiläisen öljy-yhtiön palveluksessa aina vuoteen 1989. Welby on todennut liiketalouden opettaneen hänelle johtamisesta kaksi myös kirkollisella alalla hyödyllistä asiaa: selväpiirteisten päätösten ja kollegiaalisuuden tärkeyden. Öljy-yhtiövuosinaan Welby alkoi toimia Alfa-kurssistaan tunnetussa Holy Trinity Brompton -seurakunnassa Lontoossa. Welby innostui kurssin hyödyntämisestä ja levittämisestä niin, että hän tuli aikanaan tunnetuksi kansallisena "Mr Alphana".

Welby teki radikaalin elämänmuutoksen 1980-luvun lopulla: hän jätti hyvin palkatun työnsä ja lähti opiskelemaan teologiaa. Perheen tulot laskivat tässä vaiheessa kymmenyksen aiemmasta. Papiksi Welby vihittiin 1993. Hänen ensimmäinen korkeampaa kirkollista uraa enteilevä paikkansa oli Coventryn katedraalin kaniikkina vuodesta 2002. Hän toimi myös katedraalista käsin toimivan International Centre for Reconciliationin varajohtajana. Kansainvälisessä sovittelutyössä Welby joutui useamman kerran hengenvaarallisiin tilanteisiin Irakissa, Nigeriassa ja Burundissa.

Coventrystä Welbyn kirkollinen ura eteni ensin Liverpoolin katedraalin tuomiorovastiksi ja Durhamin piispaksi ennen valintaa Canterburyn istuimelle. Hän ei silloin tullut helppoon tehtävään, mutta kirja päättyy arkkipiispaksi vihkimisen kynnykselle, joten Welbyn selviyty-

mistä monista Canterburyn arkkipiispan haasteista siinä ei enää käsitellä.

Teoksen kirjoittaja Andrew Atherstone on historian ja kristillisen opin opettaja evankelikaalisessa Wycliffe Hallissa Oxfordissa. Hän on käyttänyt teosta varten muuten varsin monipuolista lähdeaineistoa, mutta Welbyä itseään hän ei ole kirjaa varten haastatellut. Sitä voi tietenkin pitää puutteena, mutta kiinnostavaa aineistoa näyttää toisaalta riittäneen muutenkin. Dokumentointi on varsin huolellista.

Atherstone on kiinnittänyt havainnollisesti huomiota siihen, millaisia ominaispiirteitä Welbyn kirjoituksissa ja toiminnassa on havaittavissa. Welbyn puheissa toistuvat sellaiset sanat kuin "radikaali" ja "riski". Radikaali ei tarkoita poliittista radikaaliutta vaan juuriin asti ulottuvaa avoimuutta muutoksille. Tästä hyvänä esimerkkinä on Welbyn oma uranvaihto. Riskin ottaminen tuli hänelle tutuksi liike-elämässä. Welby oppi, että oli löydettävä sopiva tasapaino holtittomuuden ja "kauhistuneen liikkumattomuuden" välillä. Englannin kirkkoa hän on varoittanut siitä, että pakkomielle riskien hallinnasta johtaa helposti pelkuruuteen ja halvaantumiseen. Jos riskin ottaminen johtaa epäonnistumiseen, kristitty voi aina luottaa "Jumalan turvaverkkoon".

Sovittelutyö ja siltojen rakentaminen ovat selvästi olleet Welbyn sydäntä lähellä. Hän on muistuttanut, että toiset kristityt eivät koskaan ole vihollisia ja että moninaisuutta sekä erimielisyyttä on kestävä ilman vihamielisyyttä.

MIKKO KETOLA, DOS.

HUBERT WOLF

Krypta: Unterdrückte Traditionen der Kirchengeschichte. München: C. H. Beck, 2015. 231 s.

Hubert Wolf (s. 1959) on katolinen kirkkohistorian professori Münsterein yliopistossa. Hän on 1990-luvun lopulta lähtien hyödyntänyt ahkerasti Vatikaanissa tutkijoiden käyttöön avattuja uusia aineistoja, kun siellä avattiin ensin inkvisition arkisto 1998 ja paavi Pius XI:n kauden arkistot 2003–2006. Wolf on aiemmin kirjoittanut kirjat muun muassa Vatikaanin kiellettyjen kirjojen luettelon historiasta sekä katolisen kirkon ja natsi-Saksan suhteista. Hänet on Saksassa palkittu moneen kertaan ansiokkaasta kirjoitustyöstä.

Tässä kirjassa Wolf nostaa esiin unohtuneita, usein jopa tarkoituksetta unohdettuja vaihtoehtoisia käsityksiä ja toimintatapoja katolisen kirkon historiassa. Hänen ajatukseensa on, että ne voisivat tarjota jotakin hyödyllistä nykypäivän kirkolle ja olla apuna kirkon uudistamisessa.

Uudistuksista eli reformeista yleensä Wolf toteaa, ettei yksi ihminen voi viedä niitä läpi yksin. Tällä hän ei tarkoita itseään vaan viittaa paaveihin. Reformi-sanalla on ollut osittain huono kaiku katolisessa kirkossa, koska se on helposti johtanut ajatukset protestanttiseen reformaatioon. Helpompi on ollut hyväksyä sellaiset reformit, jotka ovat tarkoittaneet vanhan ja paremman palauttamista käyttöön. Reformisanan käyttäminen 1500–1600-lukujen uudistuksista katolisessa kirkossa tuli salonkikelpoiseksi vasta 1800-luvulla.

Wolf sanoo, että katolisen ymmärryksen mukaan kirkon historiasa ei ole ollut mitään ideaalivaihetta, vaan joka vaiheesta löytyy jotakin hyvää, jota voi hyödyntää. Jotta kirkkohistoria voisi palvella kirkon uudistamista, kirkon ja teologian täytyy Wolfin mukaan hyväksyä kolme